

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет фізичного виховання
Кафедра фізичної терапії, фізичного виховання та біології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Перший проректор

С. Набока

«27» червня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРИРОДА УКРАЇНИ

підготовки здобувачів

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

(назва програми)

мова навчання українська

Розробник: Кушакова І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, фізичного виховання та біології ДВНЗ «ДДПУ».

Рецензенти:

Дичко В.В. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології ДВНЗ «ДДПУ».

Євтухова Т.А. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики ДВНЗ «ДДПУ».

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри фізичної терапії, фізичного виховання та біології

Протокол № 8 від «27» червня 2022 р.

Завідувач кафедри фізичної терапії,

фізичного виховання та біології _____ В.В. Дичко

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Керівник групи забезпечення _____ І.В. Кушакова

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“27” червня 2022 р.

протокол № 9

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	4-й	4-й
	Семестр	
	7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 4 самостійної роботи здобувача – 8	Лекції	
	32 год.	10 год.
	Практичні	
	32 год.	8 год.
	Самостійна робота	
	86 год.	132 год.
Вид контролю: екзамен		

Мета вивчення навчальної дисципліни «Природа України» полягає в ознайомленні студентів з природними умовами України, екологічними, систематичними, господарськими характеристиками рослинного і тваринного світу нашої країни.

2. Матриця результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни (вибіркової) «Природа України»

Результати навчання	Методи навчання	Методи контролю
<ul style="list-style-type: none"> – знання природничих та конкретних біологічних наук в обсязі, необхідному для обґрунтування загальнотеоретичних питань біології і основ здоров'я людини (об'єктно-предметна область, термінологічний апарат, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження, історія розвитку тощо); – здійснення аналізу структурно-функціональної організації, механізмів регуляції та адаптації організмів; – здатність орієнтуватись в особливостях природних умов України (рельєфі, кліматі, водах, ґрунтах) та екологічних, систематичних, господарських характеристиках рослинного і тваринного світу; – розуміння загальних закономірностей історичного розвитку біологічних систем. 	<p>Словесний метод (лекції, що проводяться з використанням наочності – застосуванням презентацій, відеоматеріалів, демонстрації натуральних об'єктів, моделей та муляжів; обговорення, бесіда, дискусія, аналіз);</p> <p>практичний метод (практичні роботи, вивчення закономірностей еволюційного процесу, набуття практичних навичок; інтерактивні методи (мозковий штурм, робота у групах), аналіз конкретних ситуацій, розробка презентацій, реферативна робота).</p> <p>У рамках самостійної роботи використовуються діагностичні та пошукові методи навчання відповідно до типу та складності завдання.</p>	<p>Вхідний (бесіда).</p> <p>Поточний контроль (письмові роботи у формі рефератів, презентацій, доповідей); усне опитування; письмове опитування (тестування, звіт про виконання практичної роботи, відповіді на питання).</p> <p>Вирішення компетентнісно-орієнтованих практичних завдань; поточні та контрольні тестування.</p> <p>Підсумковий контроль (екзамен).</p>

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	зокрема			усього	зокрема		
л		пр.	с. р.	л		пр.	с. р.	
Тема 1. Географічне положення України. Рельєф. Корисні копалини	18	4	4	10	16			16
Тема 2. Клімат України	18	4	4	10	20	2	2	16
Тема 3. Ґрунти України	18	4	4	10	18	2		16
Тема 4. Води України	18	4	4	10	20	2	2	16
Тема 5. Природні зони України. Рослинний світ. Фітоценози, їх характеристика	20	4	4	12	16			16
Тема 6. Культурні рослини. Рослинність парків і скверів, їх характеристика. Рослини пустирів, придорожні рослини, бур'яни	20	4	4	12	22	2	2	18
Тема 7. Тваринний світ. Роль тварин у житті людей та в природі. Найпоширеніші представники тваринного світу України	18	4	4	10	16			16
Тема 8. Охорона природи в Україні. Природно-заповідний фонд	20	4	4	12	22	2	2	18
Усього годин	150	32	32	86	150	10	8	132

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Географічне положення України. Рельєф. Корисні копалини, їх видобуток і господарське значення	4	
2	Характеристика клімату України	4	2
3	Закономірності розподілу ґрунтів України	4	2
4	Різноманітність природних водойм України	4	2
5	Природні зони України. Рослинний світ. Фітоценози, їх характеристика	4	
6	Культурні рослини. Рослинність парків і скверів, їх характеристика. Рослини пустирів, придорожні рослини, бур'яни	4	2
7	Тваринний світ. Роль тварин у житті людей та в природі. Найпоширеніші представники тваринного світу України	4	
8	Охорона природи в Україні. Природно-заповідний фонд	4	2
<i>Разом:</i>		32	10

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Україна на глобусі і карті світу. Особливості рельєфу України. Види корисних копалин України	4	
2	Клімат і погода. Особливості клімату різних географічних частин України. Елементи погоди	4	2
3	Ґрунти різних природних зон України	4	
4	Природні водойми України: прісні й солоні, рівнинні і гірські.	4	2
5	Фітоценози, їх характеристика. Рослинний світ різних природних зон України	4	
6	Культурні рослини. Рослинність парків і скверів, їх характеристика. Рослини пустирів, придорожні рослини, бур'яни	4	2
7	Тваринний світ. Роль тварин у житті людей та в природі. Найпоширеніші представники тваринного світу України	4	
8	Охорона природи в Україні. Природно-заповідні	4	2
<i>Разом:</i>		32	8

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Особливості географічної оболонки Землі: джерела енергії, закономірності розвитку	10	16
2	Терміни настання і особливості протікання різних пір року у регіонах України, вплив цих факторів на сільськогосподарські роботи	10	16
3	Умови формування окремих типів ґрунтів України	10	16
4	Підземні води України. Організація водопостачання	10	16
5	Характеристика рослинності хвойного і мішаного лісу, луків, степів, водойм	12	16
6	Рослини полів, садів і городів. Деревя, кущі і трав'янисті рослини парків і скверів	12	18
7	Найпоширеніші представники тваринного світу України. Свійські тварини в Україні	10	16

8	Рідкісні і зникаючі рослини та тварини. Червона книга України	12	18
<i>Разом:</i>		86	132

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100-бальною шкалою	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

1) усні опитування на практичних заняттях – індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда (оцінюється рівень розуміння здобувачем теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання до теми та давати на нього відповідь, якість підготовки домашнього завдання);

2) перевірка виконання завдань практичної роботи – звіт, письмове тестування; вирішення проблемних задач; в тому числі перевірка вміння аналізувати й застосовувати одержані знання для вирішення практичних завдань; перевірка результатів виконання завдань для самостійної роботи.

3) екзамен, який вимагає підготовки відповіді на три теоретичних запитання.

Питання до екзамену

1. Предмет і завдання орнітології. Історія науки.
2. Загальна характеристика птахів. Систематика класу.
3. Загальні погляди на походження та еволюцію птахів. Високні форми.
4. Зовнішня будова птахів.
5. Будова шкіри птахів. Пір'я.
6. Скелет птахів.
7. Травна система птахів.
8. Дихальна система птахів.
9. Видільна система птахів.
10. Кровоносна система птахів.
11. Нервова система птахів.
12. Органи чуттів у птахів.
13. Статева система птахів.

14. Розмноження та розвиток птахів.
15. Значення птахів у природі та житті людини.
16. Класифікація птахів. Основні систематичні групи, представники.
17. Особливості гніздування птахів. Насиджування.
18. Піклування птахів про потомство.
19. Міграції птахів. Види міграцій.
20. Особливості сезонних міграцій птахів.
21. Екологічні фактори та їх значення в житті птахів. Екологічні групи птахів.
22. Політ птахів. Пристосування до руху в умовах лісу.
23. Ходіння і біг. Плавання і пірнання птахів.
24. Чисельність птахів та її коливання. Тривалість життя.
25. Особливості пристосувальної поведінки птахів.
26. Господарське значення птахів.
27. Еколого-систематичні групи птахів України.

7. Рекомендована література

Основна

1. Ковальчук Г.В. Зоологія з основами екології : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 2-ге, випр. і допов. Суми : Університетська книга, 2020. 615 с.
2. Неведомська Є.О., Маруненко І.М., Омері І.Д. Зоологія. Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 290 с.
3. Бондарець В.І. Атлас птахів України: Повна збірка. Київ : Знання, 2020. 480 с.
4. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Омері І.Д. Ботаніка. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 218 с.
5. Якубенко Б.Є., Алейніков І.М., Шабарова С.І., Машковська С.П. Ботаніка. Підручник. К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. 436 с.
6. Світ тварин. Ілюстрований атлас. Київ : Рідна мова, 2020. 264 с.

Додаткова

1. Мазуркевич А.Й., Трокоз В.О., Карповський В.І. та ін. Фізіологія сільськогосподарських тварин. Практикум. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 340 с.
2. Осадчий О.С. Основи сільського господарства. К. : Центр навчальної літератури, 2021. 294 с.
3. Енциклопедія мігруючих видів диких тварин України / під загальною редакцією Полуди А.М. Київ, 2018. 694 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://redbook-ua.org/animals/region/donecka>
2. <https://tvarunu.com.ua/>
3. <https://nrv.org.ua/roslynnist-ukrayiny-yaki-roslyny-rostut-na-terytoriyi-nashoyi-krayiny/>
4. http://zuotov.blogspot.com/p/blog-page_58.html
5. <https://music.i.ua/user/378087/41296/>

9. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Природа України» на навчальній платформі Moodle <http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=2671>